

ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆ  
«ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐԻՄ ՓՈՓՈԽՈՒ-  
ԹՅՈՒՆ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՔԻ  
ՆԱԽԱԳԾԻ (Պ-1048-10.04.2025-ՊԻ-011/0) ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

«Հայաստանի Հանրապետության ընտրական օրենսգրքում փոփոխություն կատարելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի նախագծի (այսուհետ՝ նախագիծ) վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը հայտնում է հետևյալը.

Նախագծով առաջարկվում է «Հայաստանի Հանրապետության ընտրական օրենսգիրք» ՀՀ սահմանադրական օրենքի (այսուհետ՝ Ընտրական օրենսգիրք) 58-րդ հոդվածի 3-րդ մասում *«հանձնաժողովին դեմքով և թիկունքով դեպի պատը»* բառերը փոխարինել *«թիկունքով դեպի հանձնաժողովը»* բառերով:

Ընտրական օրենսգրքի 58-րդ հոդվածի 3-րդ մասով սահմանված է.

*«3. Քվեարկության խցիկները տեղադրվում են միմյանցից առնվազն մեկ մետր հեռավորությամբ և այն դիրքով, որ ընտրողը քվեարկելիս լինի հանձնաժողովին դեմքով, և բացառվի թիկունքում մարդկանց տեղաշարժը, ինչպես նաև ընտրողի ազատ կամքի արտահայտման նկատմամբ վերահսկողության ցանկացած հնարավորություն»:*

Նախ հարկ ենք համարում նշել, որ Ընտրական օրենսգրքի 58-րդ հոդվածի 3-րդ մասում «և թիկունքով դեպի պատը» բառեր առկա չեն, ինչով պայմանավորված փոխարինվել չեն կարող:

Անդրադառնալով նախագծի բուն էությանը՝ հարկ է նկատել, որ ներկայացված օրենսդրական նախաձեռնության հիմնավորման համաձայն նախագծով առաջարկվում է քվեարկության սենյակում քվեախցիկները տեղադրվեն այն դիրքով, որ քվեարկելիս ընտրողը լինի թիկունքով դեպի հանձնաժողովը, և քվեարկության սենյակում ներկա գտնվելու իրավունք ունեցող անձինք և հանձնաժողովի անդամները հնարավորություն ունենան տեսնելու, թե ինչ է կատարվում քվեախցիկի ներսում, մասնավորապես. «անհնար կլինի նկարել քվեաթերթիկը կամ տեսանկարահանել քվեարկության գործընթացը»:

Գտնում ենք, որ առաջարկվող մոտեցումը խնդրահարույց է ՀՀ Սահմանադրության 7-րդ և Ըստրական օրենսգրքի 6-րդ հոդվածներով երաշխավորված քվեարկության գաղտնիության սկզբունքի համատեքստում:

Մասնավորապես, Հայաստանի Հանրապետությունում կիրառվող քվեախցիկների առկա կառուցվածքի պայմաններում, ընտրողի քվեարկության գաղտնիությունն ապահովվում է միայն այն դիրքով, որը սահմանված է Ըստրական օրենսգրքի 58-րդ հոդվածի 3-րդ մասով, քանի որ քվեախցիկում գտնվելիս գաղտնիության ապահովման տեսանկյունից ընտրողի կամարտահայտման ակտը կարող է վտանգվել միայն թիկունքից, քանզի ընտրողի աջ և ձախ կողմերից և դիմացից քվեախցիկի պատերն ապահովում են քվեարկության գաղտնիությունը: Եթե հնարավորություն տրվի թիկունքից դիտելու ընտրողի քվեարկելու ընթացքը, ուղակիորեն կխախտվի քվեարկության գաղտնիության սկզբունքը: Հետևաբար, քվեախցիկի դիրքի փոփոխության դեպքում ինքնին կհմաստագրվի հենց քվեախցիկների տեղադրման պահանջը:

Ավելին, Ըստրական օրենսգրքի 8-րդ հոդվածի 11.1-րդ մասի համաձայն՝ Ազգային ժողովի ընտրությունների, ինչպես նաև համամասնական ընտրակարգով անցկացվող համայնքների ավագանիների ընտրությունների ժամանակ իրականացվում է ընտրական տեղամասերից քվեարկության ընթացքի տեսանկարահանում և միաժամանակյա համացանցային հեռարձակում՝ ուղիղ ժամանակային ռեժիմում՝ հատուկ ստեղծված կայքի (կայքերի) միջոցով: Սահմանված է, որ տեսանկարահանումը և համացանցային հեռարձակումը պետք է իրականացվեն Ըստրական օրենսգրքով սահմանված՝ քվեարկության գաղտնիության սկզբունքի պահպանմամբ: Տեսախցիկներն ունեն կադրը մոտեցնելու հնարավորություն և նման պայմաններում քվեարկության գաղտնիության խախտման վտանգը ծայրահեղ մեծ է:

Նախագծի ընդունման հիմնավորման մեջ նշվում է, որ եթե քվեախցիկները տեղադրվեն ընտրական գործընթացի մասնակիցներից պատշաճ հեռավորության վրա, ապա անհնարին կլինի նկատել, թե ընտրողն ինչպես է ընտրում:

Այս առումով հարկ է նշել սակայն, որ Հայաստանի Հանրապետությունում որպես քվեարկության սենյակ հատկացված տարածքները կարող են չապահովել նշված հնարավորությունը: Դրանից բացի, քվեարկության սենյակում ներկա գտնվելու իրավունք ունեցող անձինք (վստահված անձինք, դիտորդները, այցելուները,

զանգվածային լրատվության միջոցների ներկայացուցիչները) ունեն ազատ տեղաշարժվելու իրավունք և կարող են լուսանկարել, տեսանկարահանել քվեարկության ընթացքը՝ չխախտելով ընտրողների քվեարկության գաղտնիության իրավունքը: Նախագծով առաջարկվող քվեախցիկի դիրքի պայմաններում հնարավոր չի լինի միաժամանակ ապահովել պատշաճ հանրային վերահսկողությունն ու քվեարկության գաղտնիությունը:

Վերոնշյալի հաշվառմամբ գտնում ենք, որ նախագիծը սկզբունքորեն անընդունելի է: